

รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือข่ายสัมมาสิกขา

A MODEL OF ACADEMIC ADMINISTRATION OF THE SCHOOLS UNDER THE SAMMASIKHA

นุชนาฏ จันทร¹

สมาน อัสวภูมิ²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือข่ายสัมมาสิกขา เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือข่ายสัมมาสิกขา และเพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือข่ายสัมมาสิกขา โดยมีขั้นตอนกระบวนการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือข่ายสัมมาสิกขา จากโรงเรียนกรณีศึกษา 3 แห่ง โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 15 คน ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือข่ายสัมมาสิกขา ขั้นตอนที่ 3 การนำเสนอรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือข่ายสัมมาสิกขาโดยการประชุมอิงผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 13 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบประเมินรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือข่ายสัมมาสิกขา เป็นไปตามขอบข่ายงานทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศและการพัฒนาการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล ปัญหาส่วนใหญ่คือ ขาดแคลนบุคลากร โรงเรียนมีกิจกรรมมากทำให้เวลาเรียนในห้องเรียนไม่เพียงพอ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการยังไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากครูขาดประสบการณ์ และการติดตามประเมินผลยังไม่เป็นระบบ ขาดความต่อเนื่อง ส่วนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางแก้ไขที่สำคัญคือ ควรมีการสรรหาบุคลากรภายในเพิ่มเติม และจัดอบรมให้ความรู้แก่บุคลากร ประจำการ

2) รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือข่ายสัมมาสิกขา ประกอบด้วย การวางแผนงานวิชาการตามหลัก PDCA โดยให้บุคลากรมีส่วนร่วม ด้านการพัฒนาหลักสูตร มีการวิเคราะห์หลักสูตรเดิม ศึกษาความต้องการเพิ่มเติม และจัดเนื้อหาหลักสูตรโดยเน้นคิดค้น เป็นงาน ชาญวิชา ด้านการจัดการเรียนการสอน เน้นทักษะและการปฏิบัติเป็นหลัก ด้านการนิเทศและการพัฒนาการเรียนการสอน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ และดำเนินการนิเทศโดยจัดทำแผนปฏิบัติการนิเทศเป็นภาคเรียน ส่วนการวัดและประเมินผล เน้นการประเมินผลตามสภาพจริง และข้อมูลเชิงประจักษ์

3) การนำเสนอรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือข่ายสัมมาสิกขา พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้ทรงคุณวุฒิบางท่านเห็นว่า ควรเพิ่มการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการด้วย

คำสำคัญ : รูปแบบการบริหารงานวิชาการ , โรงเรียนในเครือข่ายสัมมาสิกขา

ABSTRACT

This research aimed to study the states, problems and suggestions of the academic administration of the schools under the Sammasikha, to formulate a model of academic administration of the schools under the Sammasikha, and to propose a model of academic administration of the schools under the Sammasikha. The research consisted of 3 phases : Phase 1, study the states of problems and the academic administration of the school under the Sammasikha. From three case studies of the major contributors to 15 people. Phase 2 , formulating the model of academic administration of studies under the

¹ นักศึกษาปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

² อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏอุบลราชธานี

Sammasikha from 3 case studies. Phase 3, of the proposing the model of academic administration of the school under the Sammasikha to connoisseurship of 13 experts. Research to were is a structured interview question and evaluation forms. The Data analyzed using mean standard deviation and content analysis.

The results of this study were as follows.

1) The states of the academic administration of the school under the Sammasikha showed that it was done according to five aspects of administration namely, academic planning, curriculum development, supervision and instruction development, and measurement and evaluation. The problems were personnel shortage, lack of classroom, ineffective instruction integration due to teachers' experiences, unsystematic and uncontinuous evaluation. The suggestions were finding more personnel and training.

2) The model construction of academic administration Sammasikha revealed that academic planning by PDCA with personnel involvement. The curriculum development began by reviewing the old curriculum and additional needs assessment, contents focused on practical rules, work skills, and academic excellence. Instruction aspect focused on skills and practices. Supervision and instructional development consisted of supervisory committee and semester supervision plan. Authentic evaluation and empirical data were employed for evaluation.

3) The proposed model of academic administration of the school under the Sammasikha found to be appropriate at the highest level, with experts' suggestion that the curriculum should be more instruction curriculum.

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน มีผลต่อการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะระบบเศรษฐกิจยุคใหม่ที่มีเทคโนโลยีและการใช้ความรู้เป็นฐานในการพัฒนาประเทศ การปรับเปลี่ยนทำให้การบริหารงานต้องเร่งเตรียมพร้อมที่จะสร้างระบบกลไกในการพัฒนาคนให้สามารถปรับตัวได้ทันสภาพการณ์ต่างๆ การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่จะเป็นรากฐานในการพัฒนาคนให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการพัฒนาศักยภาพทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม อารมณ์ และจิตใจ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างครอบครัว ชุมชนและสังคมโลกในการพัฒนาประเทศชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2542 : 3) ดังนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) จึงได้ปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้มีคุณธรรม และมีความรอบรู้อย่างเท่าทัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ได้อย่างมั่นคง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2549 : 47) สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและอยู่ร่วมกับสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ ; 2552)

การบริหารจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน งานวิชาการถือว่าเป็นหัวใจหลักในการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 ข : 34) ถ้าโรงเรียนใดดำเนินงานทางวิชาการพลาดก็จะพิจารณาได้ว่าโรงเรียนนั้นประสบความล้มเหลว ในทางตรงกันข้ามโรงเรียนใดที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานวิชาการ โรงเรียนก็สมควรที่จะได้รับการยกย่องยอมรับว่าเป็นโรงเรียนที่ดำเนินการกิจของโรงเรียนได้ผล (อุทัย บุญประเสริฐ, 2538 : 62)

โรงเรียนสัณมาสิกขา เป็นโรงเรียนเอกชนในระบบที่จัดการศึกษาทางเลือก ปัจจุบันมีโรงเรียนในเครือสัณมาสิกขาทั่วประเทศทั้งหมด 6 โรงเรียน เพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาให้แก่เยาวชนชาวอโศกไปทั่วประเทศ ได้แก่ 1) โรงเรียนสัณมาสิกขาสันตือโสภ กรุงเทพมหานคร 2) โรงเรียนสัณมาสิกขาปฐมอโศก จ.นครปฐม 3) โรงเรียนสัณมาสิกขาศิริระอโศก จ.ศรีสะเกษ 4) โรงเรียนสัณมาสิกขาศาลืออโศก จ.นครสวรรค์ 5) โรงเรียนสัณมาสิกขาคินคาฬาน้ำ จ.ชัยภูมิ และ 6) โรงเรียนสัณมาสิกขาราชธานีอโศก จ.อุบลราชธานี ซึ่งทั้ง 6 แห่งมีลักษณะเด่นคือ ไม่เก็บค่าเล่าเรียนและค่าธรรมเนียมใดๆ ครูทุกคนมีความสมัครใจที่จะไม่รับเงินเดือนนักเรียนต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบพื้นฐานที่โรงเรียนกำหนด ได้แก่ ถือศีล 5 ละอบายมุข รับประทานอาหารมังสวิรัตตลอดจนระเบียบอื่นๆ และต้องพักค้างในโรงเรียนหรือบริเวณพุทธสถาน แนวทางการจัดการศึกษา มีการบริหารงานภายใน

โรงเรียนและการอบรมดูแลนักเรียน พยายามปรับให้สอดคล้องกับการศึกษาในระบบบุญนิยม กล่าวคือ ให้เป็นผู้มีศีลเด่น มีสัมมาอาชีพ เป็นงาน และเป็นผู้เชี่ยวชาญ ด้านวิชาการ ทั้งหมด มีการจัดศึกษาที่มีความสัมพันธ์กันระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน เชื่อมโยงกับวิถีชีวิต โรงเรียนสัมมาสิกขา ให้ความสำคัญกับการพัฒนาจิตวิญญาณ นำหน้าวิชาการ เพื่อให้เยาวชนเป็นคนดีให้ได้ก่อนเป็นคนเก่ง เพราะเราเห็นปัญหาของ ชาติแล้วว่า ไม่ได้ขาดคนเก่ง แต่เราขาดคนดี แต่เป้าหมายของเราก็จะพัฒนาให้เก่งด้วยคนนั่นเอง เน้นให้ทำงานเป็น มากกว่าท่องจำได้ จึงเน้นสอนวิชาที่ จำเป็นกับการดำรงชีวิตให้ พึ่งตนเองจนเป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้จริง มากกว่าสอนเพื่อให้ไปเป็นลูกจ้างผู้อื่น

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสัมมาสิกขา มีการบริหารในรูปแบบของคณะกรรมการบริหารโรงเรียน โดยมีนักบวชเป็นที่ปรึกษา คณะกรรมการทำงานตามนโยบาย การศึกษานูญนิยม โดยดูแลภาพรวม และงบประมาณ ใช้ที่ประชุมครูเป็นหลักในการบริหารงาน ปัญหาและอุปสรรคต่อการบริหารงานคือการขาดแคลนครูวิชาการ และบุคลากรด้านอื่นๆ บุคลากรทุกคนรับประทานอาหารมังสวิรัต ทำงานด้วยความสมัครใจ และไม่รับค่าตอบแทน

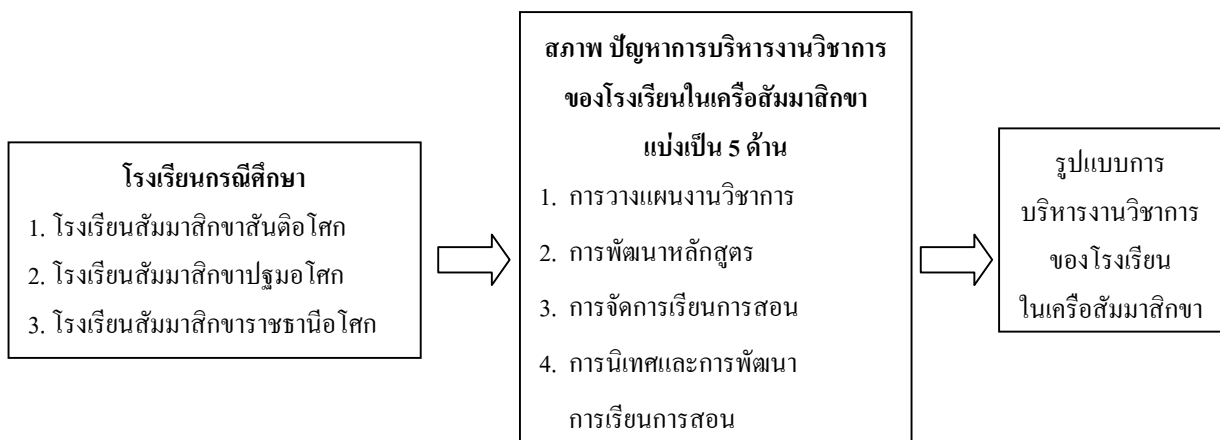
ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบริหารงาน วิชาการของโรงเรียนในเครือสัมมาสิกขา เพื่อให้ได้ข้อมูล เสนอเป็นรูปแบบสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้สนใจทั่วไป นำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดให้มีประสิทธิภาพ โดยจะศึกษาสภาพและ ปัญหาในการบริหารงานวิชาการ และเสนอเป็นรูปแบบการ บริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือสัมมาสิกขา ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนางานวิชาการต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือสัมมาสิกขา
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือสัมมาสิกขา
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือสัมมาสิกขา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาและสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ โดยกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพประกอบ

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการศึกษา

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือสัมมาสิกขา โดยศึกษา เอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน และศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือสัมมาสิกขา ตาม ขอบข่ายและภารกิจการบริหารจัดการงานวิชาการทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การวางแผนงานวิชาการ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการ

เรียนการสอน การนิเทศและการพัฒนาการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูล สำคัญ 15 คน เพื่อให้ได้รูปแบบการบริหารงานของโรงเรียนในเครือสัมมาสิกขา

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือสัมมาสิกขา นำข้อมูลด้านสภาพ ปัญหา และ แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือสัมมา

ศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มาวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย และสร้างเป็นรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือสัสมาลึกษา

ขั้นตอนที่ 3 นำเสนอรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือสัสมาลึกษา โดยการประชุมอิงผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 13 คน สรุปผลและรายงานรูปแบบ

ผลการศึกษา

จากการศึกษาผลการวิจัยพบว่า

1. การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือสัสมาลึกษา เป็นไปตามขอบข่ายงานทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศและการพัฒนาการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล ปัญหาส่วนใหญ่คือ ขาดแคลนบุคลากรโรงเรียนมีกิจกรรมมากทำให้เวลาเรียนในห้องเรียนไม่เพียงพอ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการยังไม่มีประสิทธิภาพเนื่องจากครูขาดประสบการณ์ และการติดตามประเมินผลยังไม่เป็นระบบ ขาดความต่อเนื่อง ส่วนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางแก้ไขที่สำคัญคือ ควรมีการสรรหาบุคลากรภายในเพิ่มเติม และจัดอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรประจำการ

2. การสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือสัสมาลึกษา พบว่า การวางแผนงานวิชาการตามหลัก PDCA โดยให้บุคลากรมีส่วนร่วม ด้านการพัฒนาหลักสูตร มีการวิเคราะห์หลักสูตรเดิม ศึกษาความต้องการเพิ่มเติม และจัดเนื้อหาหลักสูตรโดยเน้นคิดค้น เป็นงาน ชาญวิชา ด้านการจัดการเรียนการสอน เน้นทักษะและการปฏิบัติเป็นหลัก ด้านการนิเทศและการพัฒนาการเรียนการสอน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ และดำเนินการนิเทศโดยจัดทำแผนปฏิบัติการนิเทศเป็นภาคเรียน ส่วนการวัดและประเมินผล เน้นการประเมินผลตามสภาพจริง และข้อมูลเชิงประจักษ์

3. การนำเสนอรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือสัสมาลึกษา พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิบางท่านเห็นว่า ควรเพิ่มการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการด้วย

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา มีประเด็นที่นำมาสรุปผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการ
ด้านการวางแผนงานวิชาการ ผลการศึกษาสภาพ พบว่า โรงเรียน

มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานวิชาการ โดยมีผู้แทนจากบ้าน คือ ชาวชุมชน ผู้แทนจากวัด คือ สมณะและสิกขมาตุ และผู้แทนจากโรงเรียน คือ ครูฐานงานและครูวิชาการ เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนงานวิชาการ คณะกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งทำหน้าที่ ศึกษาระเบียบ เก็บข้อมูล วิเคราะห์ สภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียน กำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ เป้าหมายของงานด้านวิชาการให้สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาคือ คิดค้น เป็นงาน ชาญวิชา จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อกำหนดโครงการและกิจกรรมต่างๆ โดยกำหนดผู้รับผิดชอบให้ปฏิบัติตามแผน คณะกรรมการทำหน้าที่กำกับติดตามการดำเนินงานตามแผนและนโยบายต่างๆ เป็นระยะ สอดคล้องกับ คัมภีร์ สุตตะ (2553: 167) เรื่องศึกษาการพัฒนาแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สรุปผลว่าการวางแผนด้านวิชาการ โรงเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานวิชาการโดยผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมวางแผนการบริหารงานวิชาการ วิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งของงานวิชาการ กำหนดวิสัยทัศน์ ระบุเป้าหมาย การเลือกแนวทางที่ดีที่สุด จัดทำแผนกลยุทธ์ จัดทำแผนปฏิบัติการ ให้ครอบคลุมขอบข่ายการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก และตรวจสอบทบทวนแผนกลยุทธ์ จัดทำแผนปฏิบัติการ ให้เหมาะสมและเป็นไปได้

ด้านการพัฒนาหลักสูตร ผลการศึกษาสภาพ พบว่า โรงเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ ประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารโรงเรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูฐานงานและครูวิชาการแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทำหน้าที่ศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรแกนกลาง ศึกษาข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น วิเคราะห์สภาพแวดล้อมและประเมินสถานภาพสถานศึกษา โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ หลักการ จุดหมาย สมรรถนะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และมาตรฐานการเรียนรู้ จัดทำโครงสร้างหลักสูตรและกลุ่มสาระต่าง ๆ และสาระการเรียนรู้ สัดส่วนของหลักสูตร ควรกำหนดให้เป็นด้านคิดค้นเน้นคุณธรรมร้อยละ 40 ด้านเป็นงานเน้นทักษะการฝึกปฏิบัติร้อยละ 35 และด้านชาญวิชาเน้นทฤษฎีการเรียนรู้ร้อยละ 25 ขั้นตอนการนำหลักสูตรไปใช้ มีคณะกรรมการชุดเดียวกัน ทำหน้าที่บริหารจัดการหลักสูตร มีการนิเทศติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตร ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรตามความเหมาะสม สอดคล้องกับ ปรัชญาทวินโนรส (2551: 115) ที่ศึกษาเรื่องการนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กที่ครูไม่ครบชั้น สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตร โรงเรียนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรท้องถิ่น/สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น และหลักสูตรเพิ่มเติมศักยภาพผู้เรียนรายบุคคลที่เหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียนและท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และร่วมมือกับโรงเรียนที่อยู่ใกล้เคียงในการจัดทำหลักสูตร และ สอดคล้องกับ สงกรานต์ พรหมสอน (2553 : 67) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาลอินทปัญญา วัดใหญ่อินทาราม สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ระบุว่า แนวทางการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ คือ โรงเรียนจัดทำแผนงานโครงการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยผู้บริหาร ครูผู้สอน กรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองมีส่วนร่วมกำหนดมาตรการให้ครูเกิดความตระหนัก ให้มีความสำคัญและนำหลักสูตรไปจัดการเรียนการสอน ครูนำหลักสูตรไปใช้ในการเรียนการสอน ทุกกลุ่มสาระ ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน ปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

ด้านการจัดการเรียนการสอน ผลการศึกษาสภาพพบว่า โรงเรียนจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของโรงเรียนคือ “ศีลเด่น เป็นงาน ชาญวิชา” มีการบูรณาการการศึกษา อบรมสั่งสอนให้นักเรียนมีคุณธรรมนำความรู้ มีทักษะอาชีพในการทำงานที่สามารถพึ่งตนเองได้ การจัดการเรียนการสอนด้านคุณธรรม จริยธรรม (ศีลเด่น) โดยมีผู้แทนจากวัดคือนักบวช (สมณะ ลิกขมาตุ) เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความรู้เกี่ยวกับศาสนาพุทธ สอนให้นักเรียนดำเนินชีวิตประจำวันด้วยการมีศีล 5 ละอบายมุข รู้จักเสียสละ รู้จักบาปบุญ รับประทานอาหารมังสวิริติ โดยมีกิจกรรมสอดแทรกทุกกิจกรรม การจัดการเรียนรู้ด้านการปฏิบัติงาน (เป็นงาน) โรงเรียนให้ชุมชนและวัดเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการเรียนการสอน โดยให้นักเรียนเข้าไปศึกษาเรียนรู้ในฐานงานของชุมชน ให้ฝึกฝนทำงานเป็น เน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้วิธีการทำงานด้วยตนเอง ซึ่งมีชาวชุมชนที่เป็นผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้เชื่อมโยงระหว่างภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นักเรียนสามารถเลือกฐานงานได้ตามความชอบและความสนใจ ใช้เวลาฝึกงานในฐานงานละ 1 ภาคเรียน การให้ความรู้เชิงวิชาการ (ชาญวิชา) จัดการเรียนวิชาการตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 สาระการเรียนรู้ มีการจัดการเรียนการสอนวันละ 4 ชั่วโมง โดยทางโรงเรียนจัดครูที่มีความรู้ความสามารถอย่างเหมาะสม รับผิดชอบสอนวิชาการนักเรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมตามหลักสูตรไม่น้อยกว่า

ร้อยละ 80 สอดคล้องกับ ขวัญดิน สิงห์คำ (2554: 118) ศึกษาวิจัยเรื่อง การบูรณาการการศึกษาของโรงเรียนสัมมาสิกขา ศิริษะอโศกเพื่อพัฒนานุคคลและชุมชน ซึ่งระบุว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน มีการนำศาสนาพุทธมาเป็นแกนของการศึกษา มุ่งเน้นสอนศีลธรรมคุณธรรม เน้นวิชาชีพฝึกให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการทำงาน การนำวิชาการมาประยุกต์ใช้การเรียนการสอนในชีวิตประจำวันและการดำรงชีพ มีปรัชญาศีลเด่น เป็นงาน ชาญวิชา สอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ บูรณาการการศึกษาควบคู่คุณธรรม โดยมีองค์ประกอบของบ้าน วัด โรงเรียน และสอดคล้องกับ สงกรานต์ พรหมสอน (2553 : 68) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาลอินทปัญญา วัดใหญ่อินทาราม สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน เป็นการจัดการศึกษาที่ยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ต้องผสมผสานสาระความรู้ต่างๆ อย่างหลากหลายตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมีแนวทางการพัฒนาดังนี้คือ จัดประชุมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้เรื่องการจัดการเรียนการสอน พัฒนาแผนการสอนโดยกำหนดให้ครูต้องทำแผนการสอน นิเทศ ติดตาม กำกับการใช้แผนการสอน ประเมินผลการปฏิบัติการ ปรับปรุงพัฒนา แผนการสอนให้ดียิ่งขึ้น และสอดคล้องกับ ทิพวัลย์ คำคง (2552: 309) ศึกษาการจัดการศึกษาที่สะท้อนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาโรงเรียนสัมมาสิกขาสันตืออโศก ซึ่งระบุว่า การจัดการศึกษาตามปรัชญา ศีลเด่น เป็นงาน ชาญวิชา จะบูรณาการศีลไปกับการจัดการศึกษาด้านเป็นงานและด้านชาญวิชา รวมทั้งบูรณาการศีลเข้าไปในวิถีชีวิตประจำวันของนักเรียน

ด้านการนิเทศและพัฒนาการเรียนการสอน ผลการศึกษาสภาพ พบว่า โรงเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ เพื่อร่วมกันระบุเป้าหมายการนิเทศ โดยผู้บริหารทำหน้าที่ในการนิเทศการสอนตามปฏิทินการนิเทศ วางแผนการนิเทศให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของโรงเรียน ผู้บริหารและครูร่วมกันจัดทำแผนการนิเทศการเรียนการสอน กำหนดและมอบหมายให้ครูดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนตามแผนการนิเทศที่กำหนดไว้ กำหนดรูปแบบวิธีการนิเทศแบบกัลยาณมิตรให้

ครูรับทราบ จัดบันทึกผลการนิเทศให้ครูได้ปรับปรุงการสอน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแผนการนิเทศในปีต่อไป ในส่วนของการพัฒนาการเรียนการสอน โรงเรียนส่งเสริมให้ครูทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามสาระการเรียนรู้และหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมให้มีเนื้อหาสาระแบบบูรณาการสอดคล้องกับความคิดและความสนใจของผู้เรียน สอดคล้องกับ ถิ่นไทย แก้วสำโรง (2550 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาการดำเนินงาน วิชาการด้านการนิเทศและพัฒนาการเรียนการสอน โรงเรียน บ้านบุเจ้าคุณ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ด้านการนิเทศมีการดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของครูโดยมีการประชุมผู้ที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ระบบงาน การวางแผนร่วมกันในรูปคณะกรรมการ ทำงานเป็นทีม เพื่อจัดทำแผนเสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษา โดยกำหนดวัตถุประสงค์ สภาพความสำเร็จตัวชี้วัด เกณฑ์การ ประเมิน มีแผนรองรับการปฏิบัติ มีการกระตุ้นส่งเสริมให้ ปฏิบัติงานตามแผน โดยการนิเทศอย่างหลากหลายเป็น กลัวยามมิตร และสรุปผลและรายงานผลเมื่อสิ้นปีการศึกษา อย่างเป็นระบบ ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน มีการดำเนินการ เกี่ยวกับการศึกษาหลักสูตรโดยสร้างความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 การวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาใน กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ตนรับผิดชอบ การวิเคราะห์ผู้เรียนเป็น รายบุคคล การจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การส่งเสริมการปรับวิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอน โดยครูมีส่วนร่วม ในการพัฒนาการเรียนการสอนด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย ควบคู่กับการนิเทศอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การใช้สื่อและ แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น ICT Internet วิกิพีเดีย ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ สื่อที่ครูพัฒนาเป็นนวัตกรรมใหม่ๆ และการจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และ แหล่งเรียนรู้ในชุมชน และมีการวัดและประเมินผลจากสภาพ จริงด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมกับระดับชั้นและ ตัวผู้เรียน และสอดคล้องกับ ปรีชา ทินโนรส (2551: 120) ศึกษาเรื่องการนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ขนาดเล็กที่ครูไม่ครบชั้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุบลราชธานี เขต 4 พบว่า รูปแบบการนิเทศส่วนใหญ่เป็นการ ประชุมปรึกษาหารือ การขอคำแนะนำ การให้คำแนะนำ ร่วม กันหาแนวทางแก้ปัญหาการเรียนการสอน พุดคุยและแลกเปลี่ยน เรียนรู้กันเองภายในโรงเรียน

ด้านการวัดและประเมินผล ผลการศึกษาสภาพ พบ

ว่า กำหนดนโยบายการวัดผลและประเมินผลการเรียนและ งานทะเบียนนักเรียนให้เป็นไปตามระเบียบการวัดผลและ ประเมินผลของโรงเรียนและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน มอบหมายให้ฝ่ายวิชาการและงานทะเบียนวัดผล จัด ทำโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้ครู จัดทำแผนการวัดผลและประเมินผล ส่งเสริมให้ครูดำเนินการ วัดและประเมินผลโดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง การวัด และประเมินผลการเรียน จะกำหนดคะแนนตามปรัชญาการ ศึกษาของโรงเรียนดังนี้ การวัดและประเมินผลด้านการปฏิบัติ ศีล 5 และยึดหลักคุณธรรมจริยธรรม ร้อยละ 40 การทำงาน เพื่อศิษย์ร้อยละ 35 และส่วนที่เหลือร้อยละ 25 เป็นคะแนน จากการเรียนรู้วิชาการ การสอบ การใช้ข้อสอบทดสอบภาค ความรู้ ใช้เครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย ประเมินด้วยการ สังเกตพฤติกรรมการเรียน ประเมินตามสภาพจริง ประเมิน โดยใช้ข้อสอบซึ่งมีการทดสอบกลางภาคเรียนและปลาย ภาคเรียน คะแนนสอบกลางภาคได้มาจากการทำ ใบงาน แบบฝึกหัด การสอบภาคปฏิบัติ และคะแนนระหว่างการศึกษา งานในชั่วโมงเรียน แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการประเมิน ผลการปฏิบัติการ วิเคราะห์เครื่องมือการวัดผลประเมินผลการ เรียนและงานทะเบียน มีการปรับปรุงและพัฒนาการวิเคราะห์ เครื่องมือวัดผลและประเมินผลโดยการส่งครูเข้ารับการอบรม หรือไปศึกษาดูงานในสถานที่ต่าง ๆ สอดคล้องกับทิพวัลย์ คำคง (2552: 223) ศึกษาการจัดการศึกษาที่สะท้อนแนวคิด ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาโรงเรียนสัมาสิกขา สันติอโศก ซึ่งระบุว่า การประเมินผลการจัดการศึกษาตาม ปรัชญา ศีลเด่น เป็นงาน ชาญวิชา เมื่อสิ้นปีการศึกษาโรงเรียน สัมาสิกขาสันติอโศกมีการประเมินผลการเรียนของนักเรียน เพื่อตัดสินใจเลื่อนชั้นเรียนของนักเรียน การพิจารณาจะใช้ ศีล การทำงาน และวิชาการเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ แต่เกณฑ์ หลักที่ใช้ในการตัดสินใจสมควรได้เลื่อนชั้นเรียนหรือต้องตก ขั้วชั้นหรือไม่นั้น ใช้ศีลเป็นตัวตัดสินเนื่องจากให้ความสำคัญ ของการเป็นคนดีมากกว่าการเป็นคนเก่ง และ สอดคล้องกับ แพรวนภา เรียงริลา (2552 : 99) ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการเรียน การสอนเพื่อการพึ่งพาตนเอง : กรณีศึกษาโรงเรียนสัมาสิกขา ปฐมอโศก ระบุว่าครูได้มีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ด้วยเครื่องมือและวิธีการอย่างหลากหลาย ประเมินโดยการ สังเกตพฤติกรรมการเรียน การนำเสนอหน้าชั้นเรียน ประเมิน ตามสภาพจริง ประเมินโดยใช้ข้อสอบ ซึ่งมีการประเมินอย่าง เป็นกระบวนการทั้ง 3 ขั้นตอน ทั้ง 1)ก่อนสอน โดยทำการ ทดสอบก่อนเรียน สนทนาซักถามความรู้ความเข้าใจก่อน

เรียน 2) ระหว่างสอน มีการสังเกตพฤติกรรมการเรียน มีการ
ทำใบงาน และ 3) หลังสอน มีการทดสอบหลังเรียน การทดสอบ
กลางภาคเรียน และปลายภาคเรียนเพื่อเป็นการตรวจสอบ
นักเรียนว่ามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเกณฑ์มาตรฐาน
ช่วงชั้น และบรรลุเป้าหมายของโรงเรียน

2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการของ
โรงเรียนในเครือข่ายสมาชิก ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะที่ได้

จากการสนทนากลุ่ม และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบ
สรุปผลการประเมินมาปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
เพื่อตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมให้มีความเหมาะสม
ของรูปแบบยิ่งขึ้น จึงได้ “รูปแบบการบริหารงานวิชาการ
ของโรงเรียนในเครือข่ายสมาชิก”

มีองค์ประกอบและรายละเอียดของรูปแบบดังต่อไปนี้

ภาพประกอบที่ 2 รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือข่ายสมาชิก

3. ผลการประเมิน รูปแบบ ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยอภิปรายผลการประเมินจากแบบสอบถาม มีดังนี้

หลักการของรูปแบบในภาพรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด ทุกข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ย มากที่สุด คือ หลักการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการและหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม

จุดมุ่งหมายของรูปแบบ ในภาพรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทุกข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เพื่อใช้รูปแบบเป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือข่าย และ เพื่อให้การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือข่ายมีประสิทธิภาพ

กลไกการดำเนินงาน ในภาพรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด ทุกข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ คณะกรรมการบริหารโรงเรียน และ ระบบเครือข่ายของบ้าน วัด โรงเรียน

วิธีดำเนินการ ในภาพรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทุกข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ขึ้นการวางแผน ขึ้นดำเนินการ ขึ้นการตรวจสอบติดตาม และขึ้นการปรับปรุงการปฏิบัติงาน

การประเมินผลรูปแบบ ในภาพรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด ทุกข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ประเมินระดับการปฏิบัติตามองค์ประกอบหลักของรูปแบบ และ ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยผลการประเมินของคณะกรรมการบริหารโรงเรียน คณะครู และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และการประเมินผลใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้โดยการบูรณาการจากคิดค้น 40% เป็นงาน 35 % ชาญวิชา 25%

เงื่อนไขความสำเร็จ ในภาพรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด ทุกข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การบริหารเป็นองค์รวมระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน โดยมีธรรมะเป็นแกนเชื่อมโยงทุกองค์ประกอบและผู้บริหาร ครูและบุคลากรเป็นบุคคลที่มีคุณธรรม ทำงานด้วยความสมัครใจไม่รับค่าตอบแทน

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญดิน สิงห์คำ.(2554). การบูรณาการการศึกษาของโรงเรียน
สัมมาสิกขาธิระโสภเพื่อพัฒนา
บุคคลและชุมชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนบูรณาการ
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- คัมภีร์ สุดแท้.(2553). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการ
สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก. วิทยานิพนธ์ปริญญา
การศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริการจัดการ
การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม .
- ทิพวัลย์ คำคง. (2551).การจัดการศึกษาที่สะท้อนแนวคิด
เศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาโรงเรียนสัมมาสิกขา
สันติโสภ.วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
ดุสิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ถิ่นไทย แก้วสำโรง. การพัฒนาการดำเนินงานวิชาการ
ด้านการนิเทศและพัฒนากาเรียนการสอน โรงเรียน
บ้านบุญเจ้าคุณ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา.
วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต,
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหา
สารคาม, 2550.
- ปรีชา ทินโนรส. การนำเสนอรูปแบบการบริหารงานวิชาการ
ในโรงเรียนขนาดเล็กที่ครูไม่ครบชั้น สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 4. วิทยานิพนธ์
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต.สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา .มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2551.
- แพรวนภา เรียงริลา. การจัดการเรียนการสอนเพื่อการพึ่งพา
ตนเอง : กรณีศึกษาโรงเรียนสัมมาสิกขาปฐมโสภ.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.
สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์, 2552.
- สงกรานต์ พรหมสอน. ปัญหาและแนวทางการพัฒนากาบริหาร
งานวิชาการของโรงเรียนเทศบาลอินทปัญญา
วัดใหญ่อินทาราม สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัด
ชลบุรี. งานนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา,2553.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. แผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบ พ.ศ 2550-2554.
กรุงเทพฯ : ธรรมการพิมพ์,2550.
- อุทัย บุญประเสริฐ. การวางแผนและจัดระบบแผนงาน
ในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : เอสดีเพรส,2538